

Світлана СОКОЛОВСЬКА,
завідувач відділення ВСП «Роменський фаховий
коледж Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана»

ВИРОБНИЧА ЕКСКУРСІЯ ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Метою освітнього процесу в закладі фахової передвищої освіти є реалізація особистісного потенціалу здобувача освіти, розвитку його дослідницьких, творчих (креативних) та інтелектуальних здібностей, задоволення потреб економіки та суспільства в компетентних фахівцях, конкурентоздатних на національному та міжнародному ринках праці, формування громадянина і патріота України [1]. Цього можна досягти різними шляхами. Одним з них є залучення до виробничих екскурсій, під час яких студенти мають можливість розширити загальний кругозір, розвинути інтерес до певної галузі промисловості, отримати практичні навички, які можуть бути корисними у майбутньому, сформувані уявлення про запити сучасних роботодавців.

Виробнича екскурсія – це форма позааудиторної роботи, що передбачає відвідування підприємства з метою ознайомлення з його роботою та технологіями. Екскурсії також можуть бути передбачені програми навчальних та виробничих практик. Організація їх здійснюється спільно керівниками практики від закладу фахової передвищої освіти та бази практики. Екскурсії під час практики проводяться з метою здобуття здобувачами освіти якомога повнішого розуміння структури бази практики, взаємодії її окремих підрозділів та наявної системи управління. Проведення екскурсій може здійснюватися не тільки на базі, де безпосередньо проводиться практика, але і на інших підприємствах, в організаціях, установах відповідної та суміжних галузей.

Головна мета виробничих екскурсій – розширити кругозір студентів, підвищити їхній освітній рівень і показати зв'язок між теорією та практикою. Виробничі екскурсії дають можливість студентам побачити, як працює підприємство «зсередини». Вони дозволяють студентам дізнатися про різні види продукції, технології їх виробництва, трудові процеси тощо.

Екскурсія на підприємство, яка проводиться в тісному зв'язку зі змістом навчальних дисциплін, дозволяє студентам закріпити теоретичні знання і навички, отримані в навчальному закладі. Такі екскурсії також сприяють професійній орієнтації студентів і допомагають їм зробити усвідомлений вибір майбутньої професії.

Виробничі екскурсії підрозділяються на: виробничо-історичні; виробничо-економічні; виробничо-технічні [2].

Виробничо-історичні екскурсії дають можливість побачити як розвивалося виробництво в певній місцевості або галузі. Екскурсанти мають можливість дізнатися про історію розвитку підприємства, його основні етапи, досягнення та проблеми.

Виробничо-історичні екскурсії мають важливе освітнє та виховне значення. Вони допомагають зрозуміти, як працює виробництво, як воно розвивалося протягом часу і як впливає на розвиток суспільства.

Виробничо-економічні екскурсії спрямовані на ознайомлення з розвитком певної галузі економіки в певній місцевості. Такі екскурсії можуть бути присвячені будь-якій галузі економіки, наприклад, торгівлі, банківській діяльності, управлінні тощо.

Виробничо-технічні екскурсії – це можливість побачити, як сучасні технології та новації застосовуються на підприємствах. Екскурсанти мають можливість дізнатися про останні досягнення науки й техніки, побачити, як вони застосовуються на практиці, і поспілкуватися з фахівцями, які працюють у цих галузях.

Підготовка до екскурсії починається з вибору об'єкта, що є важливим етапом, який визначає їх ефективність. Об'єктами виробничих екскурсій можуть бути підприємства загалом, окремі цехи чи технічні об'єкти підприємства. При виборі об'єктів необхідно враховувати відповідність навчальному матеріалу, технологічний рівень та значення підприємства. Якщо екскурсія не присвячена історії розвитку галузі, то краще вибирати найсучасніші підприємства. Викладач домовляється з керівництвом підприємства про проведення екскурсії. Екскурсію може проводити штатний екскурсовод або працівники різних служб підприємства. Екскурсовод повинен бути технічно грамотним, ерудованим, здатним у доступній формі викласти необхідний матеріал. Разом з екскурсоводом викладач планує маршрут екскурсії і об'єкти, які будуть продемонстровані студентам.

Вибір типу екскурсії залежить від загального рівня підготовки і фахової спрямованості здобувачів освіти; від змісту і форми попередньої роботи над темою; від наявної потреби в доповненні наочною демонстрацією викладеного матеріалу за темою; від потреби підприємства в кадрах і його можливостей.

Екскурсії на виробництво – це можливість для майбутніх фахівців дізнатися про правила безпеки та сформувати культуру безпечної поведінки. Екскурсія починається, як правило, з короткої вступної бесіди, в якій перед студентами розкривають значення підприємства, розповідають про продукцію підприємства та технологічні процеси, які застосовуються на підприємствах.

Хід екскурсії визначається метою та навчальними завданнями. Наприклад, ознайомлювальні екскурсії дають загальне уявлення про виробництво та його галузі. Вони допомагають здобувачам освіти ознайомитися з різними видами продукції, технологіями виробництва, трудовими процесами тощо.

Тематичні екскурсії присвячені певній темі, наприклад, історії підприємства, технології виробництва певного продукту, охороні праці тощо. Вони допомагають здобувачам освіти отримати глибокі знання про певну галузь виробництва. Після такої екскурсії здобувачам освіти рекомендується виконати письмовий звіт, відповісти на задалегідь поставлені питання, написати реферат, взяти участь у колективному обговоренні.

Професіографічні екскурсії проводяться для ознайомлення з певною професією. Вони допомагають здобувачам освіти отримати практичні навички,

необхідні для майбутньої роботи, надають можливість безпосереднього спілкування з досвідченими представниками професії, передбачають можливості професійного та кар'єрного зростання. Часто під час виробничої екскурсії провідні топ-менеджери компанії проводять для здобувачів освіти лекції, презентації, воркшопи та майстер-класи, що збагачує студентів новими знаннями і навичками.

Комплексні екскурсії відрізняється від інших тим, що вона не лише розповідає про виробництво, а й про соціальну відповідальність підприємства. Екскурсанти можуть дізнатися про те, як підприємство піклується про своїх працівників, про своє суспільне життя, про свою участь у благодійних чи волонтерських проектах тощо.

Екскурсія завершується підбиттям підсумків відразу або через деякий час. Якщо підсумки підбивають відразу, то викладач проводить опитування студентів, щоб з'ясувати, наскільки вони засвоїли матеріал. Якщо підсумки підбивають через деякий час, то викладач дає студентам завдання, які вони повинні виконати після екскурсії, наприклад, написати реферат або доповідь про екскурсію; зробити фото- або відеозвіт про екскурсію; розробити проект або технічне завдання на основі отриманих під час екскурсії знань. Викладач встановлює строк виконання завдань, після закінчення якого роботи студентів обговорюють на заняттях. Таким чином, підбиття підсумків екскурсії дозволяє викладачу оцінити ефективність екскурсії та визначити, наскільки студенти засвоїли матеріал.

Тому така форма організації освітнього процесу як виробнича екскурсія сприяє формуванню різнопланового фахівця з широким кругозором та сильними мотиваційними характеристиками. Під час виробничих екскурсій здобувачі освіти дізнаються правила прийому на роботу та актуальні запити ринку роботодавців, а також отримують можливість отримати вакансію без послуг рекрутингових агенцій.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Типового положення про організацію освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти та Положення про практичну підготовку здобувачів фахової передвищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.05.2023 р. №510 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/re40110?an=1>
2. Торяник В. М., Хрідочкін А. В., Джинджоян В. В. Екскурсологія : підручник. За заг. ред. доктора юридичних наук, професора, В. О. Негодченка. Дніпро : ДГУ, 2022. 370 с.